

Asia: VN/30737/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston päätökseksi huoltovarmuuden tavoitteista

Lausunnot lukuun 1. Johdanto

Suomen Omakotiliitto ry pitää hyvänä, että työ- ja elinkeinoministeriö on päättänyt päivittää huoltovarmuuden tavoitteita.

Omakotiliitto edustaa alan ainoana valtakunnallisena toimijana pientalo- ja vapaa-ajan asukkaita. Liitolla on 237 paikallista jäsenyhdistystä, joihin kuuluu yhteensä noin 70 000 jäsentä (kotaloutta). Olemme riippumaton ja yleishyödyllinen kansalaisjärjestö, joka tavoittaa erityisesti pientaloasukkaita eri puolella Suomea. Esityksen mukaan ”Riittävän huoltovarmuuden tason turvaaminen on välttämätöntä, jotta väestön toimeentulon, talouselämän ja maanpuolustuksen kannalta välttämätön tuotanto, palvelut ja infrastruktuuri voidaan turvata myös normaaliolojen vakavissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.”

Omakotiliitto toimii osana kansalaisyhteiskuntaa ja tekee mielellään sidosryhmäyhteistyötä tässä tärkeässä asiassa.

Lausunnot lukuun 2. Huoltovarmuuden toteuttamisen lähtökohdat

Esityksen mukaan ”Huoltovarmuudella tarkoitetaan väestön toimeentulon, maan talouselämän ja maanpuolustuksen kannalta välttämättömän kriittisen tuotannon, palvelujen ja infrastruktuurin turvaamista poikkeusoloissa ja niihin verrattavissa olevissa vakavissa häiriöissä.”

Omakotiliitto on samaa mieltä, että huoltovarmuus on keskeinen osa yhteiskunnan turvallisuusstrategian mukaista kokonaisturvallisuutta. Tämä on myös suomalaisen varautumisen yhteistoimintamalli.

Omakotiliitto pitää kansalaisjärjestöjen näkökulmasta hyvänä, että huoltovarmuuden näkökulmasta pidetään keskeisenä eri toimijoiden välistä vuorovaikutusta paikallisella, alueellisella ja kansallisella. Varmistamalla kaikkien osallisuus, luodaan yhteenkuuluvuuden tunnetta ja parannetaan eri toimijoiden yhteistyötä ja toimintakykyä kaikissa häiriötilanteissa. Tiedottaminen huoltovarmuudesta kansalaisille on erittäin tärkeää kaikissa tilanteissa ja parantaa kansalaistaitoja ja ymmärrystä.

Lausunnot lukuun 3. Kehittämiskohteiden taustat ja tavoitteet

Esityksen mukaan kriittisellä infrastruktuurilla tarkoitetaan niitä perusrakenteita, palveluja ja niihin liittyviä toimintoja, jotka ovat välttämättömiä yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen ylläpitämiseksi.

Pientaloasukkaiden näkökulmasta asumiseen liittyvään kriittiseen infrastruktuuriin kuuluvia toimintoja ja palveluita ovat muun muassa energian ja sähkön saatavuus, viestintä- ja tietojärjestelmät sekä vesi- ja jätehuolto. Liikenneverkkojen toimivuus, maksupalveluiden saatavuus ja elintarvikehuolto ovat myös tärkeitä. Suomessa on noin 1,2 miljoonaa omakotitaloa ja noin 0,5 miljoonaa vapaa-ajan asuntoa, joita nämä kaikki koskettavat erityisen keskeisesti.

Omakotiliitto pitää tärkeänä, että väestön terveyden, hyvinvoinnin ja toimeentulon kannalta välttämättömän kriittisen infrastruktuurin suojaaminen on hyvällä tasolla. Samoin sitä, että huolehditaan riittävästä viankorjauskyvystä ja riittävästä välttämättömien voimavarojen resursseista.

Omakotiliitto pitää kansalaistaitojen ennakoivaa kehittämistä ja luotettavaa tiedonvälitystä tärkeänä. Näillä toimilla voidaan vahvistaa omatoimista varautumista ja lisätä kriisinsietokykyä. Kotitalouksien on myös tärkeä tietää ja tunnistaa, miksi omatoiminen varautuminen on tärkeää, antaen viranomaisille liikkumatilaa toimia sekä vapauttaa viranomaisten resursseja tilanteen palauttamiseksi normaaliksi erilaisissa kriisitilanteissa.

Omakotiliitto näkee myös, että hyvin toteutettu kotitalouksien varautuminen vahvistaa itsessään merkittävästi yhteiskunnan kriisinsietokykyä.

Kansalaisvarautuminen omatoimisesti ja huoltovarmuuden ylläpito pientaloasukkaiden osalta on tuttua varsinkin 72 tunnin varautumissuosituksen osalta. Omakotiliitto kansalaisjärjestönä on osa verkostoa, ja viestimme aiheesta omalta osaltaan. Häiriötilanteisiin varautumisesta on tärkeää keskustella avoimesta ja antaa luotettavaa tietoa ja ottaa paikalliset toimijat, kuten omakotiyhdistyksen mukaan osaksi yhteisöllistä varautumistoimintana. Tämä vahvistaa yhteenkuuluvuutta ja parantaa myös henkistä kriisinsietokykyä. Erityisesti haavoittuvammassa asemassa olevat pientaloissa asuvat ihmiset, kuten ikääntyneet tai henkilöt, joilla on liikuntarajoitteita, tulee olla erityisen huolenpidon kohteena.

Omakotiliitto kiittää, että työ- ja elinkeinoministeriö näkee kansalaisjärjestöillä olevan keskeisen roolin varautumisessa ja erilaisten kriisitilanteiden hoitamisessa.

Lausunnot lukuun 4. Toimialakohtaiset huoltovarmuustavoitteet ja kehittämiskohteet

Väestön toimeentulon varmistamisen ja pientaloasukkaiden näkökulmasta kehittäminen ja toimivuuden varmistaminen on tärkeää varsinkin energiahuollon, sähkön, vesihuollon, jätehuollon, sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä rahoitus- ja vakuutuspalveluiden osalta.

Lausunnot lukuun 5. Huoltovarmuustoiminnan rahoitus ja kehitys

Esityksessä on todettu, että tässä päätöksessä tarkoitettujen yksityisten elinkeinonharjoittajien ja muiden yksityisten toimijoiden varautumisesta aiheutuvia menoja voidaan korvata valtion varoista silloin, kun valtiovalta edellyttää toimijalta elinkeinotoiminnassa noudatettavaa hyvää liiketoimintalähtöistä jatkuvuudenhallintaa voimakkaampia toimenpiteitä. Omakotiliitto toivoo, että myös kansalaisjärjestöt ovat osa yksityisten toimijoiden verkostoa, jota tässä luvussa tarkoitetaan, jos edellä mainitut edellytykset täyttyvät.

Lausunnot lukuun 6. Valtioneuvoston tavoitteiden seuranta

Omakotiliitto pitäisi hyvänä, että tavoitteiden seurannasta tiedotetaan myös kansalaisille esimerkiksi uusien käytäntöjen tai toimintamallien myötä.

Muut selontekoa koskevat yleiset kommentit

Suomen Omakotiliitto kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta valtioneuvoston päätökseksi huoltovarmuuden tavoitteista. Edustamme pientalo- ja vapaa-ajan asukkaita, jotka asuvat eri puolella Suomea. Suomessa on noin 1,2 miljoonaa omakotitaloa ja omakotitaloissa asuu hyvin eri-ikäisiä ja eri tuloluokkiin kuuluvia ihmisiä. Omakotiliitto kiittää, että huoltovarmuustavoitteissa tunnustetaan yhteistyö ja vuorovaikutus kansalaisjärjestöjen kanssa ja Omakotiliitto jatkaa mielellään sidosryhmäyhteistyötä asian parissa.

Kunnioitavasti

Suomen Omakotiliitto ry

Marju Silander

Ari Rehnfors

toiminnanjohtaja

puheenjohtaja